

NÉPRAJZI HÍREK / ETHNOGRAPHISCHE NACHRICHTEN
Informationsheft der Ungarischen Ethnographischen Gesellschaft

Schriftleiter:
JÓZSEF HÁLA, GYÖRGY MÁTÉ
H-1055 Budapest, Kossuth Lajos tér 12.
Ungarn

Die Zeitschrift informiert Sie über das Programm
der Ungarischen Ethnographischen Gesellschaft,
die ethnographischen Forschungen,
Forscher und Ausstellungen,
volkskundliche Dokumentationen,
angewandte Volkskunde in Ungarn.

NÉPRAJZI HÍREK

XLIV. • 2015/4.

Néprajzi Hírek

A Magyar Néprajzi Társaság tájékoztatója

Tudománytörténet	(3)
Kutatások	(15)
Fórum	(20)
Néprajzi muzeológia	(33)
Alma mater	(37)
Szemle	(39)
Köszöntések	(46)
In memoriam	(65)
Mindenféle	(68)

NEGYVENNEGYEDIK ÉVFOLYAM
2015/4.

Szerkesztők:

Hála József (felelős szerkesztő)
Máté György

A kiadást támogatta a

Nemzeti Kulturális Alap

ISSN 0133 - 8021

Kiadja a Magyar Néprajzi Társaság
Felelős kiadó: Bodó Sándor
Engedélyszám: III/Sz1/426/1980

Terjeszti a Magyar Néprajzi Társaság

Megrendelhető:
1055 Budapest, Kossuth Lajos tér 12.

Nyomdai munkálatok:
Robinco Digitális Nyomda
Felelős vezető: Kecskeméthy Péter

Tartalom

TUDOMÁNYTÖRTÉNET	3
Paládi-Kovács Attila: A 125 éves Ethnographia köszöntése és vázlatos története	3
KUTATÁSOK	15
Mészáros Csaba: Tudományos kapcsolatok Magyarország és Jakutia között	15
Mészáros Csaba: Együttműködés a Szlovén Tudományos Akadémia Néprajztudományi Intézete és az MTA BTK Néprajztudományi Intézete között	18
FÓRUM	20
Simon András: Az anyagi kultúra és a társadalom változása. Köszöntő konferencia a 80 esztendő Juhász Antal tiszteletére (Szeged, 2015. augusztus 6–7.)	20
Szulovszky János: Rómer Flóris emlékezete 2015-ben	21
Küllös Imola: „Hegyet hágék, lőtőt lépék...” Konferencia Erdélyi Zsuzsanna néprajztudós emlékére (Balassagyarmat, 2015. november 3–4.)	25
Soós Sándor: „Őrizzetek, szent angyalok, Forogjatok, szent keresztet”. Szakrális népművészetünk múltja és jelene (Budapest, 2015. december 16.)	27
Mód László: A Nagy Háború hatása a mindennapok kultúrájának változására. (Szeged, 2015. november 26–27.)	30
Vargha Katalin: FFSS 2015. Doing Folkloristics in the Digital Age. Beszámoló a Folkore Fellows 9. nyári egyeteméről	32
NÉPRAJZI MUZEOLÓGIA	33
Cseri Miklós: Az Erdély tájegység a Skanzenben	33
ALMA MATER	37
Boda Bianka: A pozsonyi Etnológia Tanszék budapesti látogatása	37
SZEMLE	39
Szilágyi Miklós: Soltész Márton monografikus összegzése az író Csalog Zsolt életművéről	39
Nagy Dénes: Népi építészet, avagy népépítészet: könyvek és gondolatok	40

KÖSZÖNTÉSEK	46
S. Lackovits Emőke: Köszöntő szavak Szacs vay Évának	46
Kothencz Kelemen: A hatvanéves Ferkov Jakab köszöntése	48
Selmeczi Kovács Attila: Lázár Katalin köszöntése	54
Ünnepség Pozsony Ferenc 60. születésnapja alkalmából (Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár, 2015. június 20.)	56
Bodó Sándor: A 60 éves Pozsony Ferenc köszöntése a Magyar Néprajzi Társaság nevében	56
Kemecsi Lajos: A 60 éves Pozsony Ferenc köszöntése a budapesti Néprajzi Múzeum nevében	58
Balogh Balázs: A 60 éves Pozsony Ferenc köszöntése az MTA BTK Néprajzi Kutatóintézete nevében	59
Cseri Miklós: A 60 éves Pozsony Ferenc köszöntése a szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum nevében	61
Kósa László: Köszöntő levél Pozsony Ferencnek	64
IN MEMORIAM	65
Szulovszky János: Csiffáry Gergely (1948–2014)	65
MINDENFÉLE	68
Magyari Márta: Pusztainé Madar Ilona szobrának avatása	68
Simon András: Szer Üzenete Díjat kapott Juhász Antal	70
Barna Gábor–Glässer Norbert–Varga Sándor: Bálint Sándor-éremmel tüntették ki Szőnyi Vivient	72
Varga Mihály: Magyar Örökség Díjat kapott a vargyasi Sütő család	74
Hála József–Máté György (összeáll.): Rövid hírek, tudósítások	76

tet mutatja, melyek szerkesztőjeként és különböző tematikus fejezetek szerzőjeként jegyezzük nevét.

Juhász Antal munkásságának egy másik fontos vonulata egyetemi oktatói működése és a néprajz szakos képzés újjászervezése az országban elsőként (1929-ben) alapított szegedi néprajzi tanszéken az 1990-es évek elejétől indulva. Tanítványai alapos szakmai, módszertani ismeretekkel, a néprajzban elengedhetetlen tereptapsztalattal felvértezve ma az ország számos múzeumában, közművelődési, oktatási intézményekben, kutatóhelyeken, s éppen itt, az Ópusztaszeri Nemzeti Történelmi Emlékparkban végzik munkájukat: nemzeti és helyi értékeink, kulturális örökségünk feltárását, védelmét, továbbadását, bemutatását.

Hosszasan méltathatnánk még tudományos érdemeit, mindezt korábban, 65., 70. születésnapjának köszöntő kötetében pályatársai megtették, illetve éppen egy hónappal ezelőtt, a Szegedi Akadémiai Bizottság székházában a 80. születésnapjára rendezett 2 napos konferencián ugyancsak pályatársai, kollégái, tanítványai tették ezt, de életművét nyomtatásban megjelent tanulmányai, önálló kötetei is jól reprezentálják.

Megtiszteltetés számomra, hogy a *Szer Üzenete Díj* jelen átadásán tanítványként, s a 90-es években általa vezetett tanszék jelenlegi vezetőjeként szólhatok Juhász Antal szakmai és emberi értékeiről. Azt gondolom, nemcsak a saját nevemben, hanem kollégái, tanítványai nevében is nyilatkozhatok, amikor a kitüntetéshez gratulálva jó egészséget, boldogságot a magánéletben és még számos alkotói esztendőit kívánok Juhász Antal Professzor Úrnak!

SIMON ANDRÁS

Bálint Sándor-éremmel tüntették ki Szőnyi Vivient

Bálint Sándor volt a néprajz egyik legjelentősebb alakja a 20. századi Magyarországon. Munkásságának tudománytörténetileg is maradandó része a vallási néprajz megerősítése, ezáltal meghonosítása. Azaz egy olyan új szemlélet bevezetése szaktudományunkba, amikor nem az autochton elemeket kereste retrospektív és rekonstruktív módon, hanem a kereszténység inspiráló hatását vizsgálta a kultúrában, a társadalomban, a mindennapokban. E téren európai összehasonlításban is maradandót alkotott. Tudósi pályája mellett azonban legalább ilyen fontos számunkra emberi magatartása, ethosza. Hűsége, alázatossága és szolgáló szeretete. Hű volt népéhez, anyanyelvéhez és tájnyelvéhez, magyarságához, hitéhez és egyházához. A tudományt alázatosan, módszertani semlegességgel művelte. Pedagógusként, férjként, apaként szeretettel szolgálta a rábízottakat. Mindig és mindenkinek segített.

Ő kezdte meg e sajátos vallási kultúra tárgyi emlékeinek összegyűjtését is. 1980. január 6-án Lékai László bíborossal és Erdélyi Zsuzsannával az *Új Ember* című katolikus hetilapban felhívást tett közzé egy népvallásosság-gyűjtemény elindítására. A munkát Zsuzsa néni tette teljessé, hiszen a felhívás után öt hónappal Sándor bácsi meghalt. Az évtizedekig méltatlan körülmények között hányódó, hatalmas értéket képviselő esztergomi gyűjtemény anyagából 2015. november 27-én kiállítás nyílt a Magyar Művészeti Akadémián. S úgy tűnik, az értékes tárgyi anyag méltó elhelyezést nyer Esztergomban.

Bálint Sándor életművének másik jelentős hozadéka Szeged város és a „szögedi nemzet” néprajzának, művelődéstörténetének megírása volt. Ezáltal Szeged a legjobban feldolgozott városunkká vált.

A díjátadáskor ezekre az emberi értékekre is szeretnénk felhívni a díjazottak és mindenki figyelmét. Legyen tudósként és emberként is példaképünk!

A Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék 2004-ben emlékezett meg alapításának 75. és jeles professzora, Bálint Sándor születésének 100. évfordulójáról. Ebből az alkalomból Barna Gábor, a tanszék vezetője pályázatot írt ki a szegedi művészeti középiskolások körében egy *Bálint Sándor-érem* készítésére.

Ezzel több célja volt. Egyrészt szélesebb körben emlékeztetni a szegedi társadalmat a jeles szegedi tudósra és a példamutató keresztény életet élő Bálint Sándorra, másrészt pedig az éremmel megjutalmazni a jövőben mindazon hallgatókat, akik szakdolgozatukat magas szinten, szinte nyomdakészen írják meg, kutatói attitűdjük, habitusuk pedig példamutató, kimagasló.

Az érmet első ízben Glässer Norbert kapta meg 2005. június 28-án, második ízben Povedák Kinga 2010. október 10-én, harmadízben Szőnyi Vivien 2015. november 28-án.

Szőnyi Vivien 1989-ben született Kalocsán, gyermekként itt ismerkedett meg a néptáncal. Ennek, valamint egy, a középiskolás éveiben olvasott könyvnek (Diószegi Vilmos: *Sámánok nyomában Szibéria földjén*) hatására döntötte el, hogy néprajzos lesz. Döntésének megfelelően felvételizett a szegedi egyetemre, ahol a 2014-es évben végzett a Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék mesterszakán, táncfolklorisztika–táncantropológia szakirányon. Tehetségére, szorgalmára és választott szakmája iránti elhivatottságára már az egyetemi oktatói is felfigyeltek, évfolyamtársai közül korán kitűnt tanulmányi eredményeivel. Szakmai érdeklődése a társadalomnéprajz, táncfolklorisztika és táncantropológia, valamint a néprajzi kutatómódszertan területeire irányult és irányul. Kutatásának elsődleges terepe Moldova, vizsgálatainak középpontjában pedig a moldvai csángó kisközösségek tánc kultúrájának funkcionalista szempontú megismerése áll.

Egyetemi éve alatt Moldova mellett a Tiszazugban és Mezőségen végzett terepmunkát, de a szegedi és a kapuvári fiatalok zenés-táncos szórakozási szokásait is kutatta. 2011-ben 3. helyezést ért el az OTDK Néprajz–Folklór szekcióján. 2013-ban CEEPUS Ösztöndíjjal a Bukaresti Egyetem hallgatója

volt, ugyanebben az évben Campus Hungary Ösztöndíjjal a Kriza János Néprajzi Társaságnál végzett szakmai gyakorlatot.

Tudományos munkájának jellemzője, hogy a terepmunkái során szerzett adatokat és a rendkívül alapos szakirodalmi ismereteit tudományos alapossággal fűzi össze. Témaválasztásai aktuálisak, általában a magyar táncfolklorisztika elhanyagolt területeit (modernitás megjelenése a táncművészetben, a revival mozgalom és lokális közösségek kulturális kapcsolatai stb.) vizsgálja. Szőnyi Vivien munkájában a témafelvetései mellett tudományos megközelítése is újszerű: a funkció és a struktúra összefüggéseinek láttatásával, a táncművészetben végbemenő változások társadalmi háttérének érzékeltetésével végérvényesen leszámol a magyar táncfolklorisztikában sokáig divatos statikus, leíró szemlélettel. Munkájának kvalitását jelzi, hogy túlmutat a szűkebben vett táncfolklorisztikai problémákon.

A 2014/2015-ös tanévben a Moldvai Csángómagyar Oktatási Program keretei között tanítóként dolgozott a moldvai Szitás faluban. A több, mint egyéves résztvevő megfigyelése igazi terepmunkássá avatta. Tudományos munkája mára – fiatal kora ellenére – rangot és elismertséget szerzett neki a magyar táncfolklorisztika művelői között.

Jelenleg az MTA BTK Zenetudományi Intézetének fiatal kutatója, valamint a szegedi Történelemtudományi Doktori Iskola elsőéves hallgatója. Ennek keretében a 20–21. század gazdasági és társadalmi változásainak hatásait vizsgálja egy moldvai csángó település, Magyarfalva táncművészetére vonatkozóan.

Eddigi szakmai teljesítménye, valamint egyetemi szakdolgozatának nivós volta miatt 2015. november 28-án az SZTE BTK Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszéke *Bálint Sándor-éremmel* tüntette ki.

BARNA GÁBOR
GLÄSSER NORBERT
VARGA SÁNDOR

Magyar Örökség Díjat kapott a vargyasi Sütő család*

„Van a mi szegény magyar népünknek művészete, amely csak az övé, amelyet ő alakított, formált... Az alap megvan, csak építeni kell tudni rá. És az alap egészséges, megbírja nemzeti művészetünknek még oly hatalmasra építendő épületét.” (Kós Károly, 1883–1977)

A vargyasi bútorfestő és fafaragó Sütő család fél évezredes története összmagyar és erdélyi sikertörténet egyben. Csodálatos a folytonossága, a kvalitása,

* Elhangzott 2015. december 19-én Budapesten, a Magyar Tudományos Akadémia Dísztermében.